

DEBAT CIUTADÀ (X): LA FAMÍLIA I L'EDUCACIÓ A BALEARS (I)

L'OCUPACIÓ DEL TEMPS FORA DE L'HORARI LECTIU DELS ALUMNES DE PRIMÀRIA

L'EDUCACIÓ

L'educació és un dels temes prioritaris tant per la Fundació Gadeso com per Quaderns Gadeso, tal i com es pot comprovar als distints números publicats de la revista i als dossiers i estudis de la nostra pàgina web.

Avui tractam un tema molt específic i concret: la utilització del temps fora de l'horari lectiu per part dels alumnes de primària. Per realitzar aquesta investigació s'han utilitzat els models inclosos a un treball similar desenvolupat per la Fundació Jaume Bofill de Barcelona.

Aquest estudi que avui publicam forma part d'una investigació més àmplia referida a la família i l'educació. De fet, el proper número de Quaderns Gadeso es dedicarà a analitzar el temps que els pares dediquen als seus fills i quines activitats comparteixen amb ells. Donada la limitació d'espai d'aquesta publicació, només oferim les dades més significatives. Podreu trobar l'estudi complet i altres treballs similars a les seccions Dossiers i Estudis i investigacions de la nostra web.

En aquest cas no oferim resultats diferenciats per illes, ja que hem observat que els comportaments són homogenis a totes les Balears.

www.gadeso.org

A la taula adjunta es reflecteix el número d'hores setmanals que els alumnes de primària (de 6 a 11 anys) dediquen a diverses activitats fora de l'horari lectiu. Com es pot comprovar, "veure la televisió" ocupa el primer lloc a molta distància del segon. De fet, els nins dediquen més de 12 hores setmanals a aquesta activitat.

El segon lloc l'ocupa el capítol genèric "activitats extraescolars", que posteriorment desglossarem i analitzarem amb més profunditat.

L'ús de l'ordinador i altres jocs informàtics, com les consoles, agafa de dia en dia més carta de ciutadania.

Després d'aquestes tres primeres prioritats, crida l'atenció el poc temps

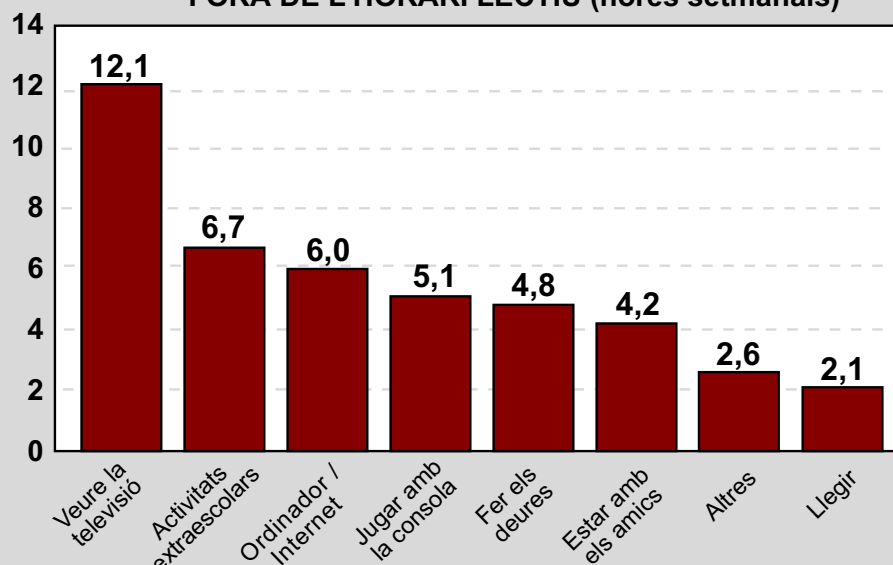
que aquests nins i nines dediquen simplement a estar amb els seus amics. També és alarmant l'escàs temps que es dedica a la lectura, considerant a més que molt possiblement la matèria llegida ve obligada pels deures escolars.

La dedicació a fer els deures de l'escola gira al voltant de les 5 hores, el que suposa una mitjana d'una hora diària els dies laborables.

A les pàgines següents es perfilen amb detall aquests resultats genèrics. En concret, s'analitzen per sexe, per curs escolar i per l'estatus social de la família. Finalment, s'inclouen els recursos materials disponibles, bàsicament tecnològics, per les famílies d'aquests alumnes.

TAULA N° 1

TEMPS DE DEDICACIÓ A LES ACTIVITATS FORA DE L'HORARI LECTIU (hores setmanals)

Font: Baròmetres Gadeso. Febrer 2007.

ÚS DEL TEMPS: DIFERÈNCIES RELLEVANTS

A partir de les dades generals incloses a la taula número 1, reflectim les diferències més rellevants de l'ocupació del temps fora de l'horari lectiu: aquestes diferències s'analitzen per sexe i curs escolar. A la taula número 4 es poden observar les diferències en l'ús del temps segons sigui l'estatus social de la família. Aquesta informació és rellevant doncs que pareix existir una certa correlació entre els distints estatus socials i l'escolarització a centres públics o concertats.

DIFERÈNCIES RELLEVANTS PER CURS

TAULA N.º 2

CURS	Veure la televisió	Estar amb els amics	Ordinador/ Internet
2on	14,1	3,6	3,9
4rt	12,0	4,7	6,9
6è	10,2	4,3	7,2

Hores setmanals

Font: Baròmetres Gadeso. Febrer 2007.

És significatiu i a l'hora preocupant l'excessiu ús de la televisió entre els alumnes més joves de primària. Aquesta dedicació es substitueix segons avança l'edat per l'ús de l'ordinador i altres aparells com les consoles.

És significativament baix el temps que es dedica entre els 6 i 11 anys a estar i jugar amb nins i nines de la mateixa edat. Els alumnes de segon curs (6-7 anys) no arriben a estar 4 hores setmanals amb els seus amics.

DIFERÈNCIES RELLEVANTS PER SEXE

TAULA N.º 3

Sense pretendre fer una lectura sexista dels resultats, la realitat és que els nins tenen una dedicació majoritària a veure la televisió i a jugar amb l'ordinador i les consoles, mentre que les nines es dediquen més a les activitats extraescolars, que posteriorment es detallaran. És molt significatiu que les nines dediquin el doble de temps a la lectura que els nins.

SEXE	Veure la televisió	Activitats extraescolars	Llegir	Ordinador/ Internet
Nins	14,2	4,7	1,5	7,5
Nines	10,0	8,7	2,7	4,5

Hores setmanals

Font: Baròmetres Gadeso. Febrer 2007.

A la taula número 4 s'analitza la dedicació a les distintes activitats segons l'estatus social de les famílies. Aquesta reflexió és important tota vegada que es reflecteix a estudis de professionals rellevants. Aquest estatus pot condicionar de manera significativa la igualtat d'oportunitats dels fills i filles.

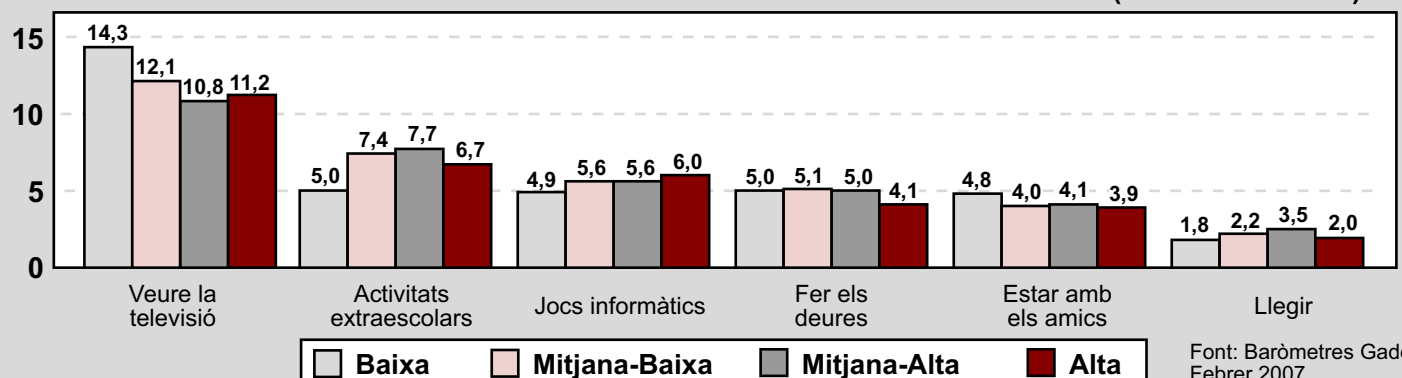
De fet, tal i com es veurà posteriorment, el poder comptar amb mitjans econòmics per a que els fills puguin realitzar activitats extraescolars i amb mitjans tecnològics a la llar facilita, com es lògic, l'accès dels fills a les noves tecnologies.

Aquesta constatació és molt important per a que no es faci realitat la discriminació i la falta d'igualtat d'oportunitats dels nins i nines de la nostra comunitat.

Sense entrar de manera específica en certes diferències de classe segons la natura pública o concertada dels centres escolars, és una evidència la manca de recursos de l'escola pública. Això es pot concretar en la manca de mitjans tecnològics (ordinadors, internet...) i d'espais adequats a l'interior dels centres, així com en els escassos mitjans i equipaments per a fer més eficaç la tasca de l'educació.

Com a dades significatives, destaquem que els fills de famílies d'estatus social alt tenen més accés a activitats extraescolars i a l'ús de jocs informàtics. En canvi, els fills de famílies que pertanyen a un estatus social més baix juguen més amb els seus amics i tenen una major dedicació a les tasques pròpies de l'escola.

TAULA N.º 4 TEMPS DE DEDICACIÓ A LES ACTIVITATS PER CLASSE SOCIAL (hores setmanals)

Font: Baròmetres Gadeso. Febrer 2007.

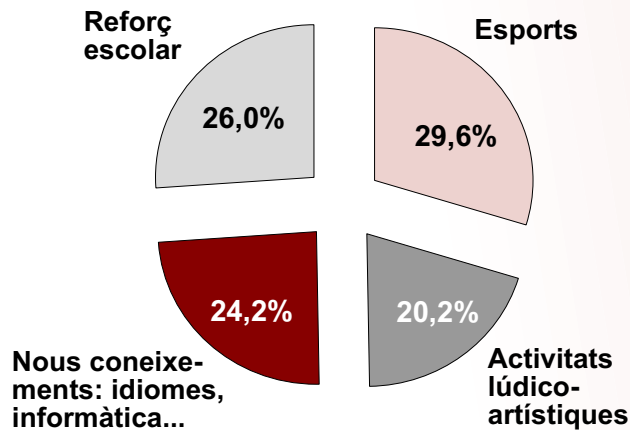
ACTIVITATS EXTRAESCOLARS: ¿QUINES?

Com ja s'ha vist a la taula 1, els nins i nines de 6 a 11 anys (alumnes de primària) dediquen una mitjana de quasi 7 hores setmanals a les denominades activitats extraescolars. De fet, és la segona dedicació després de "veure la televisió".

A continuació analitzam quines són aquestes activitats extraescolars, com es pot veure a la taula número 5 i com es distribueixen segons sigui l'estatus social de les famílies (taula número 6).

DISTRIBUCIÓ DE LES ACTIVITAT EXTRAESCOLARS

TAULA N°5

Les activitats esportives ocupen el primer lloc en temps de dedicació dins les activitats extraescolars (quasi un 30%). Es manifesta una certa tendència a concretar aquestes activitats esportives els caps de setmana.

Pot cridar l'atenció que es dediquin quasi dues hores a les denominades classes de repàs (el nins hi dediquen més temps que les nines), el que pot reflectir l'escàs temps dedicat pels pares a l'estudi dels seus fills.

El temps dedicat a les activitats lúdico-artístiques (música, gimnàstica, ballet...) és notablement superior entre les nines. En canvi, és més homogeni entre els dos sexes el temps que es dedica a l'adquisició de nous coneixements (idiomes, informàtica...).

Font: Baròmetres Gadeso. Febrer 2007.

Com es pot comprovar a la taula adjunta, els nins i nines de famílies amb un estatus social alt tenen més facilitat d'accés a la pràctica d'activitats esportives fora de l'horari escolar. De qualche manera es reflecteix la manca d'espais, equipaments i activitats dins l'àmbit físic de l'escola al que puguin tenir accés tots els nins i nines, independentment de l'estatus de la seva família.

Igualment, la dedicació a les activitats lúdico-artístiques augmenta quan més alt és l'estatus familiar. En definitiva, l'accés a aquestes activitats, a més del possible interès dels pares i fills, depèn dels recursos econòmics. Quasi el mateix passa amb l'accés a nous coneixements (idiomes, informàtica...).

A l'altra costat de la balança, tal i com s'observa a la taula,

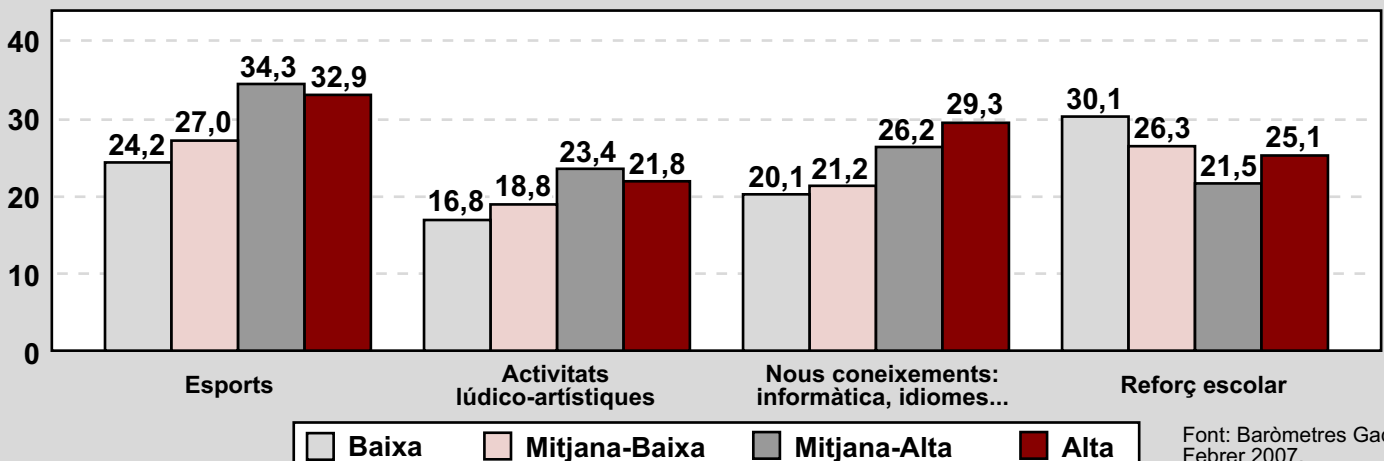
un 30% del temps dedicat a activitats extraescolars dels fills de famílies amb un estatus més baix, es concreta en el denominat reforç escolar. Això pot significar una certa preocupació per que els seus fills adquireixin coneixements i una certa dificultat per poder-los ajudar personalment.

En qualsevol cas, tal i com es podrà comprovar al número dedicat al temps que els pares dediquen al seus fills, sembla que l'educació es concreta amb massa freqüència només a adquirir coneixements, deixant a un segon terme la transmissió de valors, la creació d'hàbits i l'adopció d'eines.

Evidentment, aquest conjunt de tasques correspon conjuntament a la família i a l'escola, però es manifesta, per la natura de les activitats extraescolars, una tendència a transferir tota la responsabilitat educativa a l'escola.

TAULA N° 6

DISTRIBUCIÓ DE LES ACTIVITATS EXTRAESCOLARS PER CLASSE SOCIAL (EN %)

Font: Baròmetres Gadeso. Febrer 2007.

RECURSOS TECNOLÒGICS A LA LLAR

Els recursos disponibles, especialment els tecnològics, a la llar familiar poden ser un element clau per un accés amb igualtat d'oportunitats dels fills i filles al sistema educatiu. Aquest fet és molt rellevant, especialment si els centres públics no compten amb els equipaments i mitjans necessaris per poder compensar aquestes desigualtats de recursos dins la llar familiar.

TAULA N°7

RECURSOS DISPONIBLES A LA LLAR

	Televisor	Vídeo/DVD	Mòbil	Consola	Ordinador (amb connexió)	Ordinador (sense connexió)
TOTAL	99,6%	98,5%	99,3%	63,8%	66,4%	36,4%
Baixa	99,6%	97,2%	99,2%	60,1%	35,1%	38,2%
Mitjana-Baixa	99,5%	98,6%	99,3%	64,2%	73,8%	30,0%
Mitjana-Alta	99,6%	99,0%	99,3%	64,7%	77,1%	34,2%
Alta	99,7%	99,2%	99,4%	66,2%	79,6%	43,2%

Font: Baròmetres Gadeso. Febrer 2007

Tal i com es reflecteix a la taula 7, queda patent que la televisió, el vídeo o DVD i el telèfon mòbil són accessibles per a totes les famílies independentment del seu estatus. Allà on es manifesten diferències rellevants és en la possessió o no de recursos informàtics. Així, com es pot observar, l'accés a internet és absolutament desigual: des d'un 35% de les famílies d'estatus més baix fins el 80% de les famílies millor situades. Aquesta desigualtat pot parèixer compensada per la possessió d'un ordinador sense connexió, però aquesta lectura no és la més adequada.

Una anàlisi més acurada ens permet deduir que les famílies amb un millor estatus compten amb més d'un ordinador a la llar. Així, almenys un 23% de les famílies més altes compten com a mínim amb dos ordinadors, possiblement connectats. En canvi, quasi un 65% de les famílies més baixes no tenen a ca seva un ordinador amb connexió a internet.

D'aquesta realitat es pot deduir fàcilment la desigualtat real existent que, en la pràctica, significa una discriminació en l'accés amb igualtat de condicions a l'educació.

CONCLUSIONS

Com a conclusions de l'estudi, reproduïm les del treball homòleg de la Fundació Bofill, doncs són perfectament assimilables a la nostra realitat. No obstant, n'afegim una de pròpia, que és la que ocupa el quart lloc:

- 1) "Els temps fora de l'horari lectiu genera actualment més desigualtats socials que el temps lectiu. L'accés a determinats recursos, la pràctica de determinades activitats i el temps dedicat a les mateixes estan relacionats amb l'estatus socioeconòmic, educatiu i ocupacional de les famílies."
- 2) "Aquestes diferències en la possibilitat de gaudir de determinats recursos educatius podrien estar relacionades amb les diferències en rendiment escolar observades en el nostre país en funció de les característiques socioeconòmiques, culturals i ocupacionals de les famílies."
- 3) Pel mateix, "és necessari posar en marxa polítiques que garanteixin la igualtat d'oportunitat en l'accés de recursos educatius fora de l'horari lectiu".
- 4) Simultàniament és necessari i urgent que els centres públics puguin comptar amb els recursos tecnològics precisos i amb els equipaments i mitjans que possibilitin la igualtat de condicions a tot l'alumnat, independentment de la seva condició econòmica, social, ètnica, cultural i religiosa.

Fundació GADESO: C/Ter n°14 1er. Palma de Mallorca - 07009

TEL. +34 971 479503 FAX. +34 971 470042.

E-MAIL: fundaciogadeso@gadeso.org

PÁGINA WEB: www.gadeso.org

